

УДК 004:371.64:681.3

Кравцов Г.М., Вінник М.О., Тарасіч Ю.Г.

Херсонський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ НА ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Вдосконалення інформаційного забезпечення освітніх процесів потребує сьогодні нових підходів до організації управління та формування освітньої політики у галузі дистанційного навчання, яка базується на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим етапом цього процесу є постійний моніторинг стану розвитку та впровадження інформаційних технологій, а зокрема – і систем дистанційного навчання у вищих навчальних закладах.

Основним завданням моніторингу є оцінка впливу на розвиток дистанційного навчання державних освітніх стандартів, навчальних програм, методичного забезпечення, технічного обладнання та інших факторів; виявлення факторів, які впливають на хід та результати впровадження дистанційного навчання; порівняння результатів функціонування закладів освіти та систем дистанційної освіти з метою визначення найбільш оптимальних шляхів їх розвитку.

У статті представлено результати аналізу залежності якості освітніх послуг від якості електронних освітніх ресурсів. Тенденції розвитку освітніх послуг досліджено порівнянням впливу якості електронних освітніх ресурсів на якість освітніх послуг вищих педагогічних навчальних закладів України станом на 2009-2010 та 2012-2013 роки.

Загалом, аналіз результатів дослідження дає змогу оцінити якість сучасних освітніх послуг, як задовільний та сказати що майже 70% успіху їх подальшого розвитку залежить від якості використовуваних ЕОР та систем дистанційної освіти зокрема.

Ключові слова: освітні послуги, якість навчання, система управління якістю, електронні освітні ресурси, моніторинг якості, дистанційне навчання.

1. Вступ

Забезпечення якості навчання є однією з основних задач університетської системи освіти [1]. Основним видом діяльності установ освіти є створення і надання освітніх послуг. Виділимо і проаналізуємо основні підходи до визначення поняття освітньої послуги. Освітні послуги – це цілеспрямований систематичний процес передачі та отримання системи знань, інформації, навичок й вмінь та результат інтелектуального, культурного, духовного, соціально-економічного розвитку суспільства та держави. Якість освітніх послуг є однією з базових характеристик [2].

Освітня послуга – це сукупність корисних властивостей, які повинні задовольнити пов'язані з одержанням кваліфікації потреби споживачів. Освітні послуги задовольняють особистісні (кінцевий споживач), колективні (підприємства-роботодавці) та суспільні (держава, суспільство) потреби. Зважаючи на тривимірну сутність освітньої послуги, можна дати визначення послуги вищої освіти з кожного аспекту:

1) з погляду особистості – це процес передачі кінцевому споживачеві сукупності знань, вмінь та навичок професійного змісту, які необхідні для задоволення його особистих потреб в отриманні професії, а також самовдосконаленні та самоствердженні; цей процес здійснюється за тісної взаємодії зі споживачем відповідно до встановленої програми та за певною формою (стаціонарна, заочна, вечірня або дистанційна);

2) з погляду підприємства – це процес фахової підготовки, підвищення кваліфікації або перепідготовки персоналу, яка необхідна для забезпечення його подальшої

працездатності, підтримки конкурентоздатності людського капіталу і розвитку у змінному ринковому середовищі;

3) з погляду держави – це процес, який забезпечує розширене відтворення сукупного особистісного та інтелектуального потенціалу суспільства [3].

У Всесвітній декларації з вищої освіти, прийнятій на Міжнародній конференції з вищої освіти в листопаді 1998 року, вказано, що якість вищої освіти – це багатовимірне поняття, яке охоплює всі аспекти діяльності вищого навчального закладу: навчальні та академічні програми, навчальну і дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчальну базу і ресурси [4]. Таким чином, одним з важливих об'єктів аналізу якості освітнього процесу є якість електронних освітніх ресурсів (ЕОР), які використовуються у навчальному процесі. Згідно з Положенням про електронні освітні ресурси [5] під ЕОР розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами. ЕОР є складовою частиною навчально-виховного процесу, має навчально-методичне призначення та використовується для забезпечення навчальної діяльності вихованців, учнів, студентів і вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища.

До основних видів ЕОР належать електронні документи, електронні видання, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, інформаційно-аналітичні системи, депозитарій електронних ресурсів, комп'ютерні тести, електронні словники, електронні довідники, електронні бібліотеки цифрових об'єктів, електронні навчальні посібники, електронні підручники, електронні методичні матеріали, курси дистанційного навчання, електронні лабораторні практикуми, включаючи віртуальні лабораторії.

За функціональною ознакою, що визначає значення і місце ЕОР в навчальному процесі, їх можна класифікувати як:

- навчально-методичні ЕОР (навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, розроблені відповідно до навчальних планів);
- методичні ЕОР (методичні вказівки, методичні посібники, методичні рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проектних робіт, тематичні плани);
- навчальні ЕОР (електронні підручники та навчальні посібники);
- контролюючі ЕОР (програми тестування, банки контрольних питань і завдань з навчальних дисциплін та інші ЕОР, що забезпечують контроль якості знань);
- допоміжні ЕОР (збірники документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії).

Тому система моніторингу якості ЕОР базується на багатокритеріальному аналізі відповідності цих ресурсів загальноприйнятим освітнім стандартам [6]. Моніторинг якості ЕОР є складовою системи управління вищими навчальними закладами. Управління освітніми установами набуло нового економічного та соціального значення, у зв'язку з цим, актуальним є питання контролю та управління послугами, наданими установами освітньої діяльності у відповідності вимогам державного освітнього стандарту у сфері освіти.

Вдосконалення інформаційного забезпечення освітніх процесів потребує сьогодні нових підходів до організації управління та формування освітньої політики у галузі дистанційного навчання (ДН), яка базується на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим етапом цього процесу є постійний моніторинг стану розвитку та впровадження інформаційних технологій, а зокрема – і систем дистанційного навчання у вищих навчальних закладах [7].

Метою роботи є аналіз якості ЕОР із врахуванням сучасного стану впровадження дистанційних технологій навчання у вищих педагогічних навчальних закладах України та дослідження основних факторів їх впливу на якість освітніх послуг.

2. Моніторинг якості освітніх послуг

Якість освіти за критеріями ООН виступає одним із провідних індикаторів якості життя. У зв'язку з курсом України на прискорення інтеграції в структури об'єднаної Європи, питання якості вищої та загальної середньої освіти набуває особливого значення та висуває необхідність приведення вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до критеріїв держав-членів Європейського Союзу [8]. Відповідно до цього, важливе значення має моніторинг якості освітніх послуг саме на загальнодержавному рівні, оскільки він надає можливість аналізу стану функціонування освітньої системи в цілому, визначення перспектив її розвитку, які враховуються у процесі формування державної політики в галузі освіти. Так, об'єктом дослідження визначено вищі педагогічні навчальні заклади, державної форми власності III-IV ступеня акредитації (загальна кількість досліджуваних установ – 105).

Основним завданням моніторингу є оцінка впливу на розвиток ДН державних освітніх стандартів, навчальних програм, методичного та технічного обладнання та інших факторів; виявлення факторів, які впливають на хід та результати впровадження дистанційного навчання; порівняння результатів функціонування закладів освіти та систем дистанційної освіти з метою визначення найбільш оптимальних шляхів їх розвитку.

Проведення досліджень з даного питання зумовлює використання як теоретичних, так і емпіричних методів дослідження. Так, моніторинг існуючих освітніх систем ВНЗ є неможливим без проведення аналізу, порівняння та синтезу, абстрактного підходу до визначення основних закономірностей побудови та впровадження СДН, логічного підходу до опису їх можливих реалізацій. Основними засобами отримання результатів є проведення анкетування та аналізу наявності інформації щодо впровадження або використання ЕОР, зокрема ДН, на сайтах обраних ВНЗ.

3. Експериментальне дослідження якості освітніх послуг

Експериментальне дослідження якості освітніх послуг базується на порівнянні досліджень визначення якості ДН станом на 2009-2010 та 2012-2013 роки.

Відповідно до проведеного у 2009-2010 рр. опитування було визначено основні причини, які, на думку респондентів, заважають ВНЗ підвищувати ефективність дистанційного навчання. Головною причиною представники 50% ВНЗ назвали відсутність відповідних коштів (1), 27% відмітили недостатність технологічної бази (2), 14% запропонували власний варіант першочергової проблеми – недостатня мотивація викладачів (3). По 4,6% відповіли, що для підвищення ефективності ДН перш за все є необхідним якісне організаційно-методичне забезпечення та формування зацікавленості з боку споживачів освітніх послуг (4). Відповідь «недостатність підготовлених кадрів» (5) не обрав ніхто (рис. 1).

Серед основних перешкод та складностей, що виникали в процесі впровадження систем ДН перше місце зайняла неузгодженість роботи внутрішньої служби інформаційних технологій для підтримки роботи системи.

Усі вищі навчальні заклади (станом на 2010 рік) засвідчили мінімально необхідний рівень оснащеності комп'ютерною технікою, щоб забезпечити впровадження дистанційного навчання або його елементів, а у понад 69% вищих навчальних закладів різних регіонів практично сформовано відділи, центри та лабораторії дистанційного навчання, що мають відповідне технічне, програмне, методичне та кадрове забезпечення.

Відзначено нестачу ліцензованого програмного забезпечення для організації дистанційного навчання (77% опитаних ВНЗ). Разом з тим більшість вищих навчальних закладів заявила про використання ними спеціального програмного забезпечення дистанційного навчання – платформ, які забезпечують комплексне управління дистанційним навчанням або його елементами. Серед них загальновідомі платформи, що вільно розповсюджуються, адаптовані та інтегровані пакети спеціалізованого програмного

забезпечення національних розробників, а також програмне забезпечення власного розроблення.

Саме аналіз та систематизація даної інформації надали нам можливість визначити основні фактори впливу як на якість освітніх послуг в цілому, а також, зокрема, і на якість ДН.

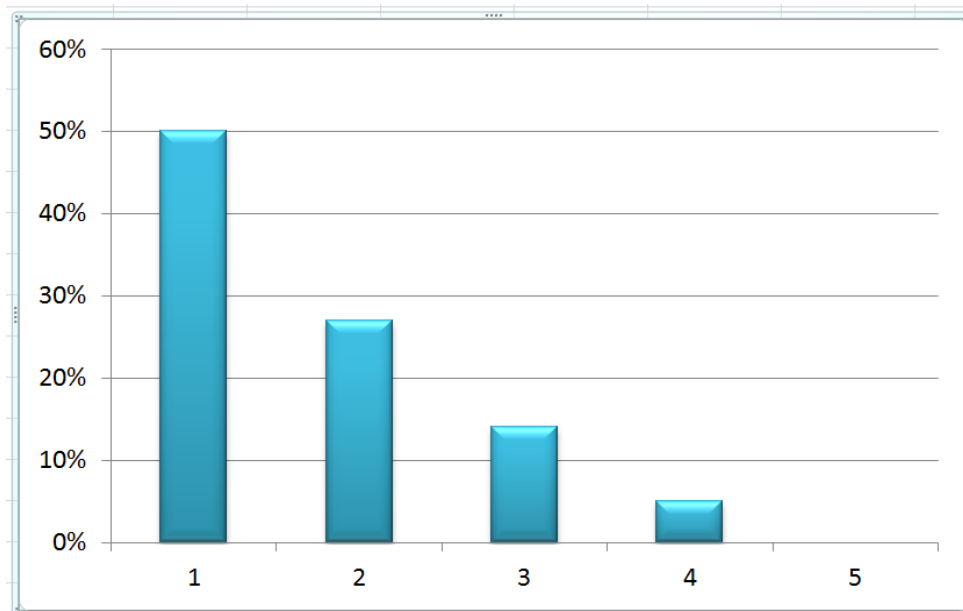

Рис. 1. Основні фактори впливу на якість ДН (за визначенням ВНЗ станом на 2009-2010 рр)

4. Фактори впливу на якість освітніх послуг

Фактори якості ЕОР, які впливають на якість освітніх послуг:

- Якість технічного забезпечення:
 - Пропускна здатність каналу;
 - Наявність підключення до корпоративної та регіональної мережі;
 - Ступінь забезпечення клієнтськими місцями;
 - Ліцензоване програмне забезпечення (ліцензовані платформи ДН, серверне програмне забезпечення, операційні системи);
- Якість методичного забезпечення ЕОР:
 - Якість електронних освітніх ресурсів;
 - Відповідність методичних розробок навчальним програмам та планам;
 - Наявність задовільної кількості ПЗНП;
 - Розробка власних СДН та інших ЕНЗП;
- Людський фактор:
 - Мотивація викладачів;
 - Наявність зацікавленості з боку споживачів освітніх послуг;
 - Рівень підготовки кадрів з питань впровадження та використання СДН.

Окрім даного розподілу факторів також є можливим їх поділ на об'єктивні (за результатами автоматизованого обліку) та суб'єктивні (за результатами анкетування) фактори.

До об'єктивних факторів впливу на якість ДН слід віднести методичне забезпечення дисциплін кафедри ЕОР за основними типами: лекції та навчальні посібники, методичні вказівки до виконання практичних та лабораторних робіт, тести; ступінь використання ЕОР студентами (кількість / навчальний рік); ступінь оновлення ЕОР викладачами (кількість / навчальний рік); ступінь використання тестів для поточного та підсумкового контролю знань; ступінь використання дистанційних курсів навчання. До суб'єктивних - якість ЕОР за

основними типами: лекції та навчальні посібники, методичні вказівки до виконання практичних та лабораторних робіт, тести (скільки у відсотковому відношенні ЕОР високої якості/середньої якості/низької якості); якість технічного забезпечення дистанційних технологій навчання (у відсотковому відношенні високої якості/середньої якості/низької якості); ступінь використання ЕОР в самостійній роботі студентів (у % відношенні); ступінь використання внутрішніх та зовнішніх ЕОР (у % відношенні); роль навчання викладачів по роботі з ЕОР (у % відношенні висока/посередня/низька).

5. Результати моніторингу якості ЕОР

У результаті проведеного дослідження відповідно до визначених факторів впливу на якість освітніх послуг з використанням систем дистанційного навчання було отримано наступні результати:

– *Станом на 2009-2010 рр.*

Оцінка рівня науково-методичного забезпечення ДН у вищих педагогічних навчальних закладах дає змогу зробити наступні висновки:

1. ВНЗ вважають, що забезпечення навчального процесу електронними підручниками (посібниками, лекціями), методичними рекомендаціями та електронними тестами знаходиться на задовільному рівні – 70%, незадовільному рівні – 30%.

2. ВНЗ вважають, що якість електронних навчальних ресурсів за практично всіма критеріями якості знаходиться на задовільному рівні – 60%, незадовільному рівні – 40%.

3. Серед причин незадовільного стану впровадження дистанційного навчання найбільш вагомими вважаються:

- нормативне забезпечення, законодавчий механізм дистанційного навчання в системі освіти – 70%
- організаційне забезпечення – 50%.

За результатами анкетування також було визначено види дистанційного навчання, які мали більш високий показник використання (рис. 2).

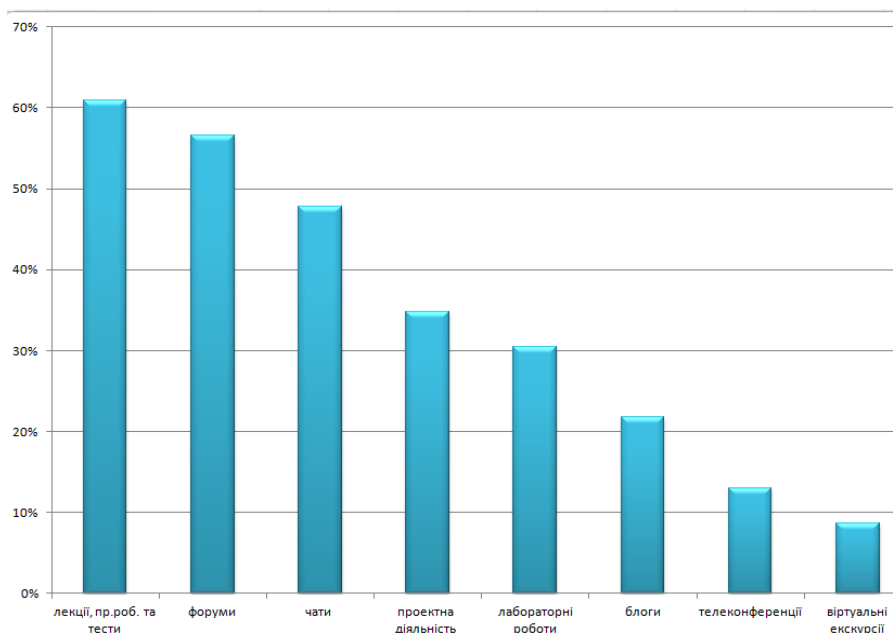

Рис. 2. Види дистанційного навчання

Як бачимо, було отримано наступні результати: лекції, практичні роботи та тести – по 60,87%, форуми – 56,52%; чати – 47,83%; проектна діяльність – 34,78%; лабораторні роботи – 30,43%; блоги – 21,74%; телеконференції – 13,04%; віртуальні екскурсії – 8,70%

Метою анкети «Рівень програмно-технологічного забезпечення» стали визначення та аналіз рівня програмно-технологічного забезпечення дистанційного навчання напрямів

вищої освіти, за якими здійснюється підготовка педагогічних фахівців. Для реалізації поставленої мети було проаналізовано наступні складові системи дистанційного навчання:

- Наявність та основні характеристики технічних засобів забезпечення роботи у системі ДН розробників, викладачів та користувачів, а також типи і характеристики мереж і мережних технологій.
- Програмне забезпечення, зокрема, наявність ліцензованого ПЗ та визначення найбільш використовуваного.
- Визначення технологій для організації ДН та формату збереження даних, що є найрозповсюдженішим.
- Типові перешкоди та чинники, що впливають на ефективність дистанційного навчання.

Використання частини мереж забезпечується відповідною пропускну здатністю зовнішнього каналу. Більшість ВНЗ, на момент дослідження, мали пропускну здатність каналу недостатню для багатьох видів навчальної діяльності при дистанційному навчанні, наприклад, спілкування on-line, обмежене використання засобів мультимедія. Більш детально розподіл ВНЗ за даним критерієм виглядає наступним чином: 41% (від загальної кількості ВНЗ) мали пропускну здатність від 1 до 5 Mb/s, ще 4 до 1 Mb/s. Менше половини ВНЗ мали достатню пропускну здатність каналу: 23% з них більше 10 Mb/s та 18% - від 5 до 10 Mb/s.

У 54,55% навчальних закладів використовувалися технології Wi-Fi у навчальних корпусах, у 18% - і у навчальних корпусах і у гуртожитках. При цьому необхідно відзначити, що забезпеченню доступу до навчальних ресурсів у гуртожитках приділили увагу тільки 41% опитаних ВНЗ.

Окремо, було проаналізовано ступінь забезпечення користувачів персональними комп'ютерами (враховуючі власні ноутбуки). Так, близько 50% ВНЗ відмітили ступінь забезпеченості комп'ютерами у відношенні «1 комп'ютер – 1 користувач», 20% - «1 комп'ютер – 2 користувача», та 30% - «1 комп'ютер – більше 2-х користувачів».

Одним із завдань анкети було і визначення наявності ліцензованого програмного забезпечення. Так, найбільшу долю серед ліцензованого ПЗ становлять офісні додатки, але цей показник демонструє забезпеченість ВНЗ трохи більше половини (55%). Найбільший дефіцит виявився на ліцензовані операційні системи та серверне програмне забезпечення.

Ще 23% навчальних закладів використовували ліцензовані платформи дистанційного навчання. Однак, враховуючі відповіді на питання стосовно використовуваних платформ ДН, необхідно зазначити, що лише 18% використовують платформи загальновідомих світових виробників. 55% ВНЗ використовують платформи, які вільно розповсюджуються, та 23% програмне забезпечення власного виробництва. Ще 9% будують системи дистанційного навчання на базі адаптованих та інтегрованих пакетів спеціалізованого програмного забезпечення національних розробників.

Стосовно впливу «людського фактору» на якість ДН, було отримано наступні дані:

- забезпечення методистами - 73,91% університетів;
- забезпечення розробниками дистанційних курсів - 69,57%,
- співробітники, які займаються підвищенням кваліфікації професорсько-викладацького складу - 47,83%. Програмісти є лише у 34,78% ВНЗ. Так, станом на 2009-2010 рр. нестача фахівців у галузі ІКТ та викладачів-тьюторів була однією з найгостріших проблем організації дистанційного навчання.

Проведення аналізу отриманих результатів дозволяє сказати, що основними факторами впливу на якість ДН станом на 2009-2010 рр. стали якість ЕНР, якість технічного забезпечення, а саме – кількість клієнтських місць, технічні характеристики та наявність мережевих технологій та нестача фахівців у галузі ІКТ.

– *Станом на 2012-2013 рр.*

Предметом дослідження 2012-2013 років став аналіз якісних змін основних факторів впливу на якість ДН визначених у попередніх дослідженнях. Так опитування ВНЗ відносно

оцінки якості внутрішніх ЕОР має наступні показники: 20% ВНЗ оцінили якість внутрішніх ЕОР як низьку, 75% - як середню, та лише 5% - як високу (рис. 3), що у порівнянні з результатами дослідження 2010 року вказує на хоч і незначне, але все ж таки покращення їх якості. Крім того більшість університетів зазначає, що ступінь використання зовнішніх ЕОР є значно більшим за ступінь використання внутрішніх ресурсів, що вказує на відсутність у більшості ВНЗ відділів впровадження та контролю ДН або на низький рівень організаційного забезпечення.

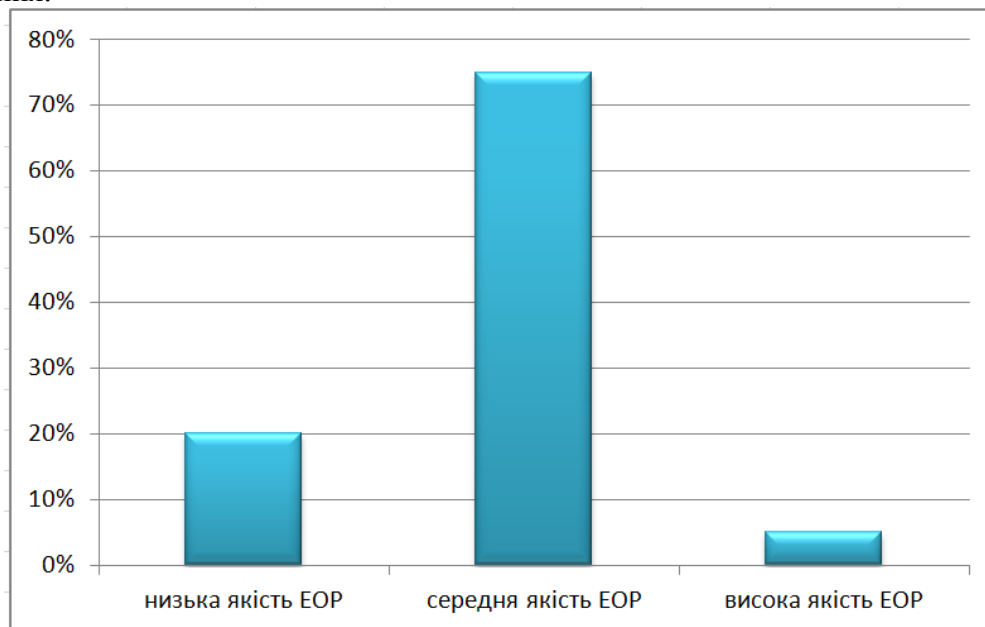

Рис. 3. Оцінка якості внутрішніх електронних навчальних ресурсів ВНЗ України

Аналіз повторної оцінки технологічного забезпечення показує, що покращення його якості в цілому забезпечується здебільшого збільшенням кількості власних сайтів та поштових скриньок ВНЗ. Тоді як покращення якості технічного забезпечення кожного ВНЗ окремо відбувається здебільшого шляхом збільшення кількості клієнтських місць, та, рідше, покращенням якості мережевих технологій.

Необхідно сказати і про те, що за останні декілька років відбувся процес впровадження в освітній процес так званих «хмарних технологій», що і вплинуло на підвищення оцінки якості технічних ресурсів. Загалом сучасний стан якості технологічних ресурсів, за результатами анкетування, має наступні показники: 80% - задовільна, 10% - висока, 10% - низька.

Актуальною залишається і проблема у збільшенні кількості фахівців з питань розробки та впровадження систем дистанційного навчання. Так, майже 80% ВНЗ дають позитивну відповідь на питання необхідності навчання викладачів по роботі з ДН.

Для перевірки достовірності отриманих результатів та більш точної оцінки саме впливу якості ЕОР на якість освітніх послуг, респондентам було запропоновано дати відповідь на такі запитання:

1. Оцінка ступеня використання ЕОР студентами (у % співвідношенні);
2. Оцінка ступеня використання внутрішніх та зовнішніх ЕОР (у % співвідношенні);
3. Відношення до моніторингу якості ЕОР;
4. Вплив якості використовуваних ВНЗ ресурсів СДН на якість знань учнів.

Майже 60% ВНЗ вказують на високий ступінь використання студентами ІТ ресурсів ВНЗ, що у визначеному ними співвідношенні дорівнює приблизно 70%.

Оцінка ступеня використання навчальними закладами внутрішніх та зовнішніх інформаційно-технологічних ресурсів має наступні показники:

- 50% ВНЗ оцінили даний показник відношенням 75% та 35%, де перший показник відповідає ступеню використання внутрішніх ЕОР;
- 20% навчальних закладів говорять про рівний ступінь використання внутрішніх та зовнішніх ресурсів (50/50);
- 30% ВНЗ зазначають ступінь використання зовнішніх ЕНР значно більшим, ніж власних - 25% та 75%. Загальна оцінка отриманих результатів свідчить про збільшення рівня використання ІТ, а отже, у деякому розумінні, і покращення якості освітніх послуг у відповідності вимогам стрімкого процесу інформатизації суспільства.

Має позитивні зміни і відношення респондентів до питання необхідності моніторингу якості освітніх послуг у власних ВНЗ. Так, майже 90% навчальних закладів підтримали необхідність проведення відповідних досліджень, що свідчить про зацікавленість ВНЗ у підвищенні якості власних ЕОР, а також про підвищення рівня мотивації та обізнаності викладачів щодо їх використання.

Вплив якості використовуваних ВНЗ ресурсів СДН на якість знань учнів 65% ВНЗ оцінили як «позитивний», 25% зазначили, що «на сьогодні вплив якості СДН на якість знань учнів є незначним» та 10% вказали на відсутність будь-якого впливу.

Для більш точного представлення та оцінки зміни рівня впливу основних факторів на якість освітніх послуг представимо отримані результати у вигляді відповідної діаграми (рис. 4):

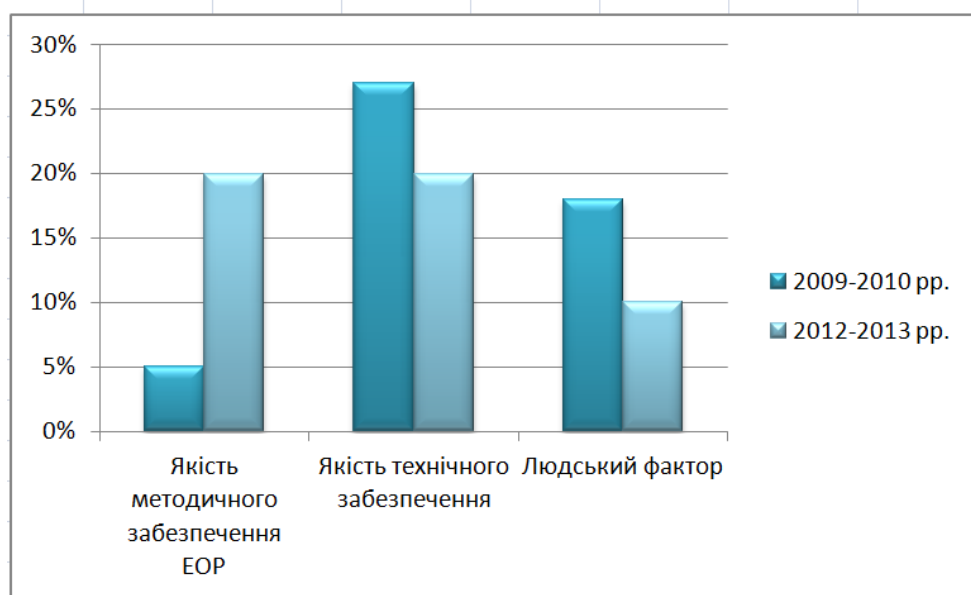

Рис. 4. Оцінка рівня впливу основних груп факторів на якість освітніх послуг

Як бачимо, найбільш впливовою групою факторів на якість як дистанційного навчання, так і освіти в цілому, сьогодні є якість методичного забезпечення ЕОР, рівень впливу якого за останні декілька років збільшився приблизно на 15%. Часткове зменшення рівня впливу двох інших груп факторів пояснюється підвищенням рівня ІТ забезпечення ВНЗ, збільшенням кількості кадрів підготовлених до впровадження та використання у навчальний процес систем дистанційного навчання.

Розглянемо вплив кожної групи факторів більш детально. Оскільки кожна з них має досить велику множину складових [9], нами було виділено (за результатами аналізу опитування ВНЗ) найвагоміші з них (розділ 3) та проведено аналіз їх зміни станом на 2009-2013 рр. Так аналіз зміни рівня впливу людського фактору на якість ЕОР вказує на збільшення оцінки впливу рівня підготовки кадрів з питань впровадження та використання СДН та зацікавленості з боку споживачів освітніх послуг, що дає можливість зробити

висновок про зацікавленість ВНЗ не лише у впровадженні новітніх технологій, а й у підвищенні якості існуючих ЕОР в цілому (рис.5).

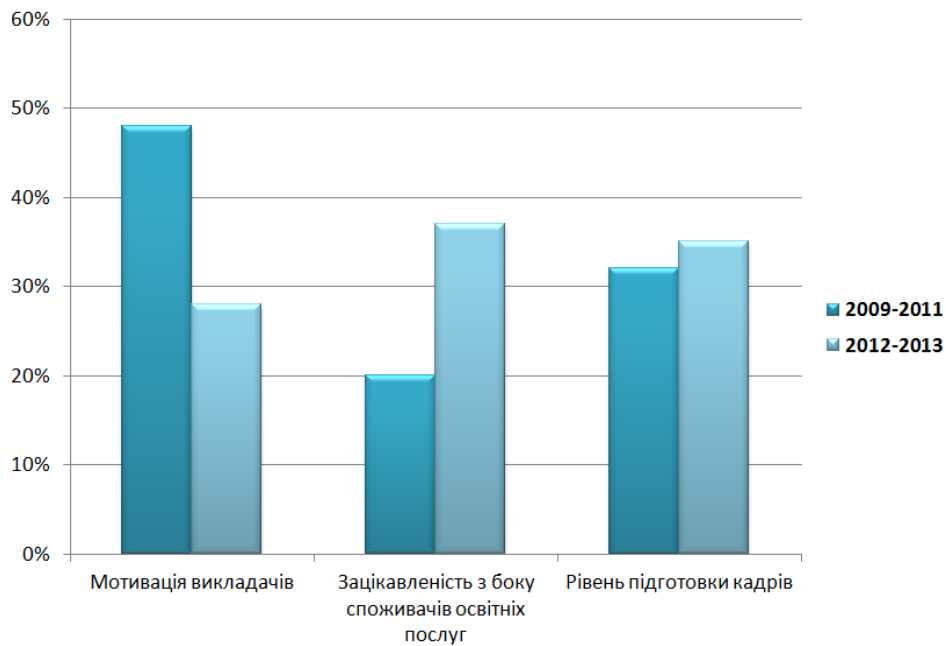

Рис. 5. Оцінка зміни рівня впливу людського фактору на якість ЕОР станом на 2009-2013 рр.

Оцінка зміни рівня впливу якості технічного забезпечення ВНЗ на якість освітніх послуг станом на 2009-2013 роки показує вагомі зміни не лише у покращенні якості інформаційно-технологічних ресурсів, а й на збільшення рівня впливу на якість навчання таких факторів як підключення ВНЗ до регіональних та корпоративних мереж, наявності ліцензованого програмного забезпечення. Має місце і зменшення рівня впливу на якість навчання кількості наявних у навчальному закладі стаціонарних клієнтських місць, що вказує на збільшення використання технологій Wi-Fi, що надає можливість використання власних клієнтських місць, а отже і на покращення якості доступу до необхідних ресурсів (рис. 6).

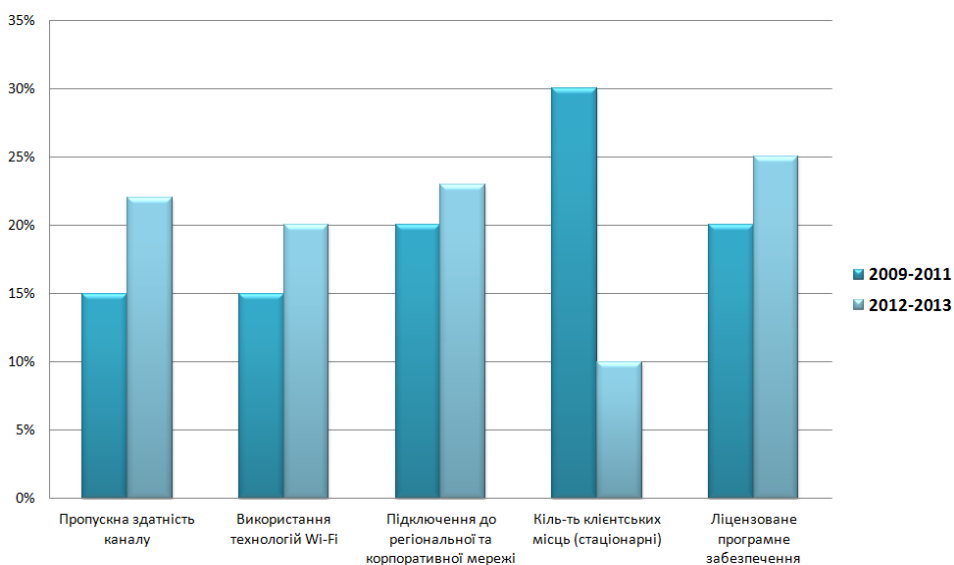

Рис. 6. Оцінка зміни рівня впливу якості технічного забезпечення ВНЗ на якість освітніх послуг станом на 2009-2013 рр.

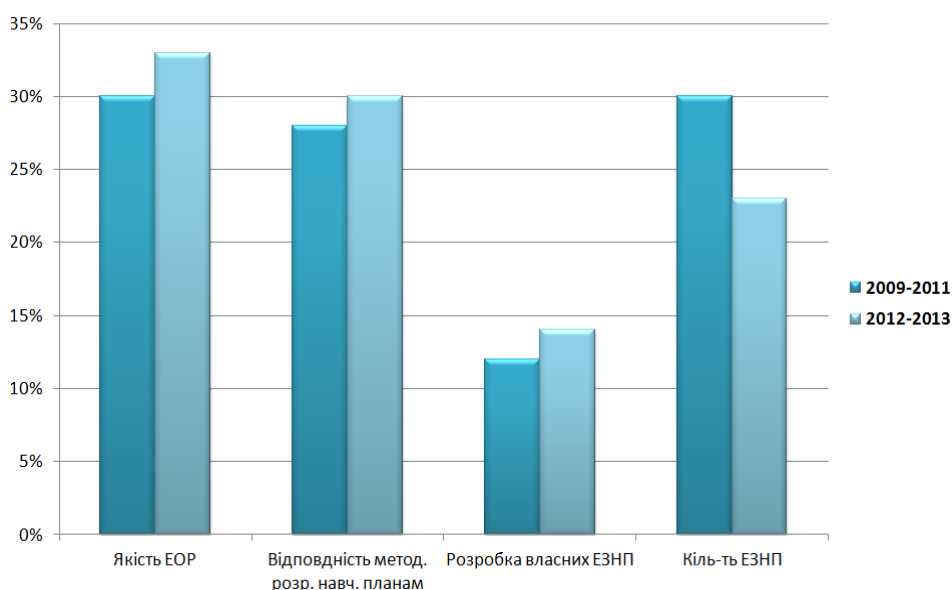

Рис. 7. Оцінка зміни рівня впливу якості методичного забезпечення ЕОР на якість освітніх послуг станом на 2009-2013 рр.

Оцінка зміни рівня впливу якості методичного забезпечення ЕОР показує збільшення впливу на якість освітніх послуг таких факторів як якість ЕОР, відповідність методичних розробок навчальним планам та розробки навчальним закладом власних ЕЗНП (рис. 7). Так, за два останні роки ріст впливу даних показників складає приблизно 3%, що вказує на незначні, але все ж таки вагомні зміни у підході ВНЗ до впровадження та удосконалення дистанційних технологій навчання, а отже і покращення їх якості.

5. Висновки

Дистанційна освіта дозволяє реалізувати два основних принципи сучасної освіти: «освіта для всіх» та «освіта протягом життя», що робить її перспективним та пріоритетним напрямком розвитку для всіх інституцій вищої освіти не лише в Україні, а й закордоном.

Продовжується формування трьохрівневої системи телекомунікаційних мереж, що використовуються навчальними закладами для інформаційної взаємодії під час організації навчального процесу та керування ним. На нижньому рівні майже всі з опитуваних вищих навчальних закладів створили локальні мережі (95%), а також на їх базі регіональні (10%) та корпоративні (26%) мережі і забезпечили їх вихід безпосередньо у Інтернет – мережу першого рівня телекомунікаційної взаємодії (100%). Національний рівень телекомунікаційної взаємодії продовжує формуватися на основі науково-освітньої мережі URAN.

Суттєві зміни відбуваються і у забезпеченні дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Проведене дослідження засвідчує мінімально необхідний рівень оснащеності комп'ютерною технікою усіх ВНЗ, щоб забезпечити впровадження дистанційного навчання або його елементів, а у понад 69% вищих навчальних закладів різних регіонів практично сформовано відділи, центри та лабораторії дистанційного навчання, що мають відповідне технічне, програмне, методичне та кадрове забезпечення.

Відзначено нестачу ліцензованого програмного забезпечення для організації дистанційного навчання (77% опитаних ВНЗ). Разом з тим більшість вищих навчальних закладів заявила про використання ними спеціального програмного забезпечення дистанційного навчання – платформ, які забезпечують комплексне управління дистанційним навчанням або його елементами. Серед них загальновідомі платформи, що вільно розповсюджуються, адаптовані та інтегровані пакети спеціалізованого програмного

забезпечення національних розробників, а також програмне забезпечення власного розроблення.

Загалом, аналіз результатів дослідження дає змогу оцінити якість сучасних освітніх послуг, як задовільний та сказати що майже 70% успіху їх подальшого розвитку залежить від якості використовуваних ЕОР та систем дистанційної освіти зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.: іл.
2. Багдік'ян С.В. Освітні послуги: дослідження поняття, класифікація, базові характеристики / Економіка Менеджмент Підприємництво, № 22 (I) / 2010, С. 199 – 205.
3. Дмитрів А. Я. Характеристика особливостей освітньої послуги з погляду маркетингу / А.Я. Дмитрів // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – № 690. – С. 40 – 43. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/11323>.
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – С. 171.
5. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1060 від 01.10.2012 "Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1695-12>.
6. Кравцов Г.М. Система моніторингу якості електронних інформаційних ресурсів вузу / Г.М.Кравцов // Інформаційні технології в освіті. - 2008. - № 2. - С. 42-46.
7. Кравцов Г.М., Тарасіч Ю.Г. Сучасний стан дистанційного навчання у ВНЗ України/ Г.М. Кравцов, Ю.Г. Тарасіч// Матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції «проблеми теорії та практики дистанційної та електронної освіти». – 2013. – С. 50-54.
8. Темненков В.В. Теоретичні засади, цілі та завдання моніторингу якості освіти. – Режим доступу: http://www.zipro.net.ua/index.php?page_id=197.
9. Кравцов Г.М. Структура системи управління якістю електронних ресурсів навчання. Випуск 10. – Херсон, 2011. – С. 94 – 101.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2013

Kravtsov H.M., Vinnik M.O., Tarasich Yu.H.

Kherson state university

RESEARCH OF INFLUENCE OF QUALITY OF ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES ON QUALITY OF TRAINING WITH USE OF DISTANCE TECHNOLOGIES

Communication improving of educational processes requires today new approaches to the management arrangements and forming of educational policy in the field of distance learning, which is based on the use of modern information and communication technologies. An important step in this process is the continuous monitoring of the development and implementation of information technology and, in particular, the distance learning systems in higher educational establishments.

The main objective of the monitoring is the impact assessment on the development of distance learning following the state educational standards, curricula, methodical and technical equipment and other factors; factors revelation that influence the implementation and outcomes of distance learning; results comparison of educational institution functioning and distance education systems in order to determine the most efficient ways of its development.

The paper presents the analysis results of the dependence of the quality of educational services on the electronic educational resources. Trends in educational services development was studied by comparing the quality influence of electronic educational resources on the quality of educational services of higher pedagogical educational institutions of Ukraine as of 2009-2010 and 2012-2013.

Generally, the analysis of the survey results allows evaluating quality of the modern education services as satisfactory and it can be said that almost 70% of the success of their future development depends on the quality of the used electronic educational resources and distance learning systems in particular.

Keywords: educational services, quality of training, quality management system, electronic educational resources, quality monitoring, distance learning.

Кравцов Г.М., Винник М.А., Тарасич Ю.Г.

Херсонский государственный университет

**ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ КАЧЕСТВА ЭЛЕКТРОННЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ДИСТАНЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Совершенствование информационного обеспечения образовательных процессов требует сегодня новых подходов к организации управления и формирования образовательной политики в области дистанционного обучения, основанной на использовании современных информационно-коммуникационных технологий. Важным этапом этого процесса является постоянный мониторинг состояния развития и внедрения информационных технологий, а в частности - и систем дистанционного обучения в высших учебных заведениях.

Основной задачей мониторинга является оценка влияния на развитие дистанционного обучения государственных образовательных стандартов, учебных программ, методического обеспечения, технического оборудования и других факторов, выявление факторов, влияющих на ход и результаты внедрения дистанционного обучения; сравнение результатов функционирования учебных заведений и систем дистанционного образования с целью определения наиболее оптимальных путей их развития.

В статье представлены результаты анализа зависимости качества образовательных услуг от качества электронных образовательных ресурсов. Тенденции развития образовательных услуг исследованы сравнением влияния качества электронных образовательных ресурсов на качество образовательных услуг высших педагогических учебных заведений Украины по состоянию на 2009-2010 и 2012-2013 годы.

В общем, анализ результатов исследования позволяет оценить качество современных образовательных услуг как удовлетворительное и сказать, что почти 70% успеха их дальнейшего развития зависит от качества используемых ЭОР и систем дистанционного образования в частности.

Ключевые слова: образовательные услуги, качество обучения, система управления качеством, электронные образовательные ресурсы, мониторинг качества, дистанционное обучение.